

Dyrkning af oliehør

Oliehør er en frørig varietet af *Linum usitatissimum*, hvortil også spindhør hører. Strået er dog i reglen kortere og stærkere forgrenet, taveindholdet mindre og tavens kvalitet dårligere. Den har flere og større kapsler og frø med højere kornvægt, større råfedtindhold og mindre indhold af råprotein end spindhør. Dyrkningen af oliehør sker derfor med henblik på frøet, der overvejende anvendes i olieindustrien til fremstilling af tørrende olier, i mindre omfang i margarineindustrien og til medicinsk brug. Det har desuden vist sig, at oliehørstrå af god kvalitet i nogen udstrækning har fundet afsætning i hørindustrien til oparbejdelse af stoppeblår eller grovere garner.

Dyrkningen af oliehør fik interesse under sidste verdenskrigs afspærringsforhold, hvor arealet her i landet nåede op på knapt 4000 ha og efter krigen endog på godt 18000. I de senere år har det varicret mellem 1000 og 2000 ha.

Frøudbyttet afhænger stærkt af vækstbetingelserne, men ligger med alm. gode dyrkningsforhold på 15-20 hkg pr. ha. Både større og mindre udbytter er dog ingenlunde sjældne. I praksis har gennemsnitsudbyttet ligget betydeligt lavere end 15-20 hkg pr. ha.

Klima og jordbund

Oliehørren stiller ikke helt så store krav til nedbøren som spindhør, men større krav til temperaturen. Dens dyrkning lykkes bedst i ikke for kolde områder og på jorder med god vandkapacitet. Bedst er lermuldet og god sandmuldet jord, medens udbyttet på let sandjord, hvor der ikke er muligheder for kunstig vanding, vil være lavere og underkastet betydelige svingninger i relation til nedbøren. På marskjord har den lejlighedsvis været dyrket med godt resultat, hvorimod den ikke hører hjemme på udpræget moseagtige jorder.

Plads i sædskiftet og gødskning

Oliehørren er ikke fordringsfuld med hensyn til forfrugt. På grund af sin korte, lidt åbne vækstform, trykkes den let af ukrudt under væksten, og sandsynligheden for forekomst af ukrudt er derfor af betydning ved valget af dens plads i sædskiftet. En velholdt rodfrugt- eller græsfrøafgrøde er en udmærket forfrugt, anvendelse af sidstnævnte såvel som af grønjord i det hele taget forudsætter dog, at denne er ompløjet tidligt om efteråret og godt omsat inden vækstperiodens begyndelse. Også en godt renholdt vårsædsafgrøde kan anvendes som forfrugt for oliehør. I kornrige sædskifter er oliehørren selv en god vekselafgrøde.

I stigende udstrækning anvendes oliehør i de senere år med fordel som dæksæd for visse frøafgrøder, f.eks. sukkerroer på blivestedet eller engrapgræs. Også rød svingel vil antagelig kunne sås sammen med oliehør, medens kløverudlæg og udlæg af vinter-raps ofte ved deres kraftige vækst vil vanskeliggøre høstningen af oliehørren.

Oliehørrens fordringer til jordbundsreaktion og til kali- og fosforsyregødskning svarer nogenlunde til byggens. Mængden af kvælstofgødning, i reglen kalksalpeter, afhænger af forfrugtens art, men da de dyrkede sorter er ret stivstråede, er faren for lejesæd ikke overhængende. Efter en vårsæds- eller frøafgrøde kan i reglen anvendes 500-600 kg kalksalpeter pr. ha., efter rodfrugter eller kløvergræs 100-200 kg mindre. De samme gødningsmængder kan anvendes, hvor oliehør er dæksæd.

Gødningen udbringes før såningen.

Sorter og udsæd

Medens der tidligere til dyrkning her i landet kun forelå avlstedspartier, er der under og efter sidste krig gennemført en forædling, så der nu foreligger egentlige oliehørssorter af både dansk og udenlandsk oprindelse. Af sådanne kan nævnes de danske Øtofte L. 4/47 og Dæhnfeldt ny Elite samt den franske Pastel. Af disse har ved de sidst afsluttede forsøg ved statens forsøgs-virksomhed Øtofte L. 4/47 været den højest ydende.

Som udsæd bør kun anvendes velrenset og velsorteret frø efter avl på sunde afgrøder med spireevne over 90 pct. Afsvampning

må altid tilrådes. Hertil anvendes et tiurammiddel, eventuelt et kombineret tiuram-lindanmiddel med virkning både mod svampesygdomme og mod skadedyr i jorden. Det må bemærkes, at rester af således afsvampet udsæd ikke kan anvendes til fodring eller oliepresning.

Jordbehandling og såtid

Jordbehandlingen bør om foråret indskrænkes til det mindst mulige og kun have til formål at frembringe et såbed med bekvem, passende løsnet og findelt overflade. Herved vil også eventuelt fremspiret frøkrudt ødelægges. Ved løsning i for stor dybde opstår fare for, at frøet sår for dybt og spiringen vanskeliggøres. Sådybden er 1-2 cm.

Oliehør kan sås til samme tid som vårsæd, dog næppe før omkring 1. april. Anvendes den som dæksæd, må såning af udlægget ske, inden hørrens spiring er for vidt fremskredet.

Rækkeafstand og såmængde

Forsøg med rækkeafstand i oliehør har vist, at frøudbyttet ikke påvirkes væsentligt ved ændringer i rækkeafstanden fra 10-20 cm, men at der ved afstande derover er en udbyttenedgang, og da stråudbyttet er større ved 10 cm end ved større rækkeafstande, må det anbefales at så oliehørren på almindelig kornafstand. Dette gælder også, hvor den anvendes som dæksæd for sukkerroer eller græsfrø, eventuelt kan hør og udlæg sås i såretninger vinkelret på hinanden.

Udsædsmængden er 80-90 kg velspirende frø pr. ha eller, hvor der kan være tale om også at afsætte strået, 100-120 kg.

Pleje under væksten

Under og efter spiringen angribes oliehørren hyppigt af kalthrips og jordløpper. Angrebene forebygges ved behandling af udsæden med et lindanmiddel og bekæmpes, når skadedyrene ses, ved sprøjtning eller pudring, mod jordløpper bedst med DDT og mod begge skadedyr med paration. På jorder, hvor korn og bederoer får lyspletsyge (manganmangel), kan hørren få lyse blade og

svag vækst med bløde stængler. I så fald sprøjtes i tide med mangansulfat (10 kg pr. ha).

På grund af sin åbne vækstform giver en oliehornafgrøde ukrudtsfloraen relativt gode vækstbetingelser, og bekæmpelse af ukrudt vil derfor i de fleste tilfælde være en nødvendig dyrkningsforanstaltning. Denne gennemføres ved sprøjtning i tørt vejr, når oliehornen er 4-8 cm høj, og der benyttes 500-600 l sprøjtevædske pr. ha.

Hvor ukrudtsbestanden overvejende består af korsblomstrede arter samt hanekro og burrenerre, kan der foretages bekæmpelse med natriumsalt af DNOC f.eks. Extar-Hør eller Herbanit 25. Der kan anvendes indtil $\frac{1}{2}$ kg virksomt stof pr. ha. Forekommer pileurt, gåsefod og svinemælde i nogen udstrækning, kan det anbefales at bruge en blanding af natriumsalt af DNOC og natriumsalt af M-hormon, det sidste i indtil $\frac{1}{2}$ kg virksomt stof pr. ha. En udmærket alsidig virkning har en blanding bestående af 2,5 liter af et 20 pct. dinosebmiddel og 2 liter af et 25 pct. M-hormonmiddel, idet f.eks. også gul okseøje og alm. fuglegræs rammes heraf. Behandlingen skal foretages med forsigtighed, oversprøjtning bør undgås, og sprøjtningen bør ikke foretages i stærk sol.

Høst og tærskning

Ved oliehornens modning, der normalt finder sted sidst i august, er frøene brune og rasler i kapslerne. Da blomstringen imidlertid strækker sig over 10-14 dage, vil der i en afgrøde altid forekomme kapsler, der ikke når dette stadium, men risikoen for frøspild er ikke stor, så det betaler sig at lade afgrøden blive så moden, som hensynet til vejrforholdene tillader. Først ved stærk overmodning kan der ske frøspild, hovedsagelig ved at hele kapsler går tabt.

Høstningen kan foretages med mejetærsker eller med binder. I sidstnævnte tilfælde bindes hørren i ikke for store neg, der stilles til vejring i langhøbe. Tærskningen kan foregå på et almindeligt tærskværk og volder i reglen ingen vanskeligheder. Såfremt frøet efter tærskning indeholder over 10 pct. vand, bør det tørres snarest muligt.